

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pažangiųjų miestų – naujos Europos pramonės politikos varomosios jėgos

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 383/05)

Pranešėja: Daniela RONDINELLI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2015 m. sausio 22 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pažangiųjų miestų – naujos Europos pramonės politikos varomosios jėgos.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. birželio 16 d. priėmė savo nuomonę.

509-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. liepos 1–2 d. (liepos 1 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 149 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Didėjant urbanizacijai, ES ir jos valstybės narės miestus laiko „dinamiškesnės ir skaitmeninės Europos kūrimo laboratorijomis“, kuriose išbandomos ekonomikos augimą, užimtumą ir socialinių vystymąsi galinčios paskatinti priemonės.

1.2. Miestų tvarumą lems gebėjimas sumaniai derinti brandesnes ir novatoriškesnes technologijas, integruotas (Europos, nacionaliniu ir savivaldybių lygmeniu) platformas, šiuolaikišką infrastruktūrą, energijos vartojimo efektyvumą, veiksmingesnių, piliečių ir vartotojų poreikius atitinkančių paslaugų kūrimą, pažangių elektros energijos, interneto ir jutiklių tinklų sujungimą.

1.3. Miestai, tapdami pažangių ir plačiu mastu įgyvendinamų inovacijų laboratorijomis, prisidėtų prie Europos Sąjungos pramonės ir socialinio bei ekonominio atgimimo ir tokiu būdu pradėtų tikrą pramonės, finansų ir socialinę revoliuciją.

1.4. Todėl EESRK mano, kad pažangieji miestai gali tapti nauja Europos pramonės politikos vystymosi varomąja jėga, galinčia daryti poveikį konkrečių gamybos sektorių vystymuisi, plačiu mastu skleisti skaitmeninės ekonomikos naudą. Be to, Komisijos pirmininko pavaduotojas Maroš Šefčovič sakydamas kalbą 2015 m. balandžio 22 d. EESRK plenarinėje sesijoje pareiškė, kad pažangieji miestai yra ES vystymosi prioritetas, ir pabrėžė, kad miestų merai entuziastingai pritaria investicijoms į ateities bendruomenes.

1.5. Norint tai pasiekti, būtina pereiti prie pažangesnio ir veiksmingesnio vystymosi modelio nei iki šiol taikyti modeliai, kuriems būdinga nepaprastai didelė veiksmų fragmentacija. Todėl EESRK siūlo kitoms Europos institucijoms ir nacionalinėms vyriausybėms susieti pažangumo koncepciją su tvaraus ir kompleksiško vystymosi modeliu, kurį būtų galima pritaikyti miestui, salai, vietai ar pramonės regionui ir kuris leistų bendrai suderinti ir susieti šiuos šešis pagrindinius ramsčius:

- energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių integraciją skatinančios technologijos ir priemonės,
- technologijų ir jungimosi platformų naujoms skaitmeninių paslaugų sistemoms kurti sklaida,
- naujos skaitmeninės paslaugos, kuriomis gerinama piliečių ir įmonių gyvenimo ir darbo kokybė,

- miestų infrastruktūros modernizavimas ir pertvarkymas,
- piliečių, įmonių ir viešojo sektoriaus skaitmeninių įgūdžių formavimas ir ugdymas,
- ekonomiškai ir finansiškai tvarių investicijų modelis.

1.6. Šių visų šešių ramsčių sambūvis turi tapti strateginio pažangiojo miesto projekto standartu ir neatsiejama jo dalimi. Taip pat svarbu, kad toks modelis būtų taikomas laikantis politikos, kuria užtikrinami aukšti tinklų, informacinių sistemų, taikomųjų programų ir įrenginių, t. y. visų skaitmeninių paslaugų ekosistemą sudarančių elementų, saugumo standartai.

1.7. Norint šį pasiūlymą įgyvendinti praktiškai, EESRK mano, kad būtina ne tik įtraukti pilietinę visuomenę, bet ir suderinti ES ir valstybių narių politikos veiksmus, skirti reikiamus viešuosius išteklius ir sudaryti struktūrines sąlygas viešojo ir privataus sektorių partnerystei.

1.8. Siekiant diegti visiškai tvarias naujoves, kurių tikslas – pagerinti piliečių gyvenimo kokybę ir gerovę, EESRK mano, kad investicijos į pažangiuosius miestus turi būti remiamos apjungiant turimus viešuosius, Europos, nacionalinius ir regioninius išteklius ir pasinaudojant Europos strateginių investicijų fondo (ESIF) galimybėmis.

1.9. Siekiant praktiškai įgyvendinti šiuos procesus, EESRK siūlo:

- Europos Komisijai sukurti specialų Europos pažangiųjų miestų kompetencijos centrą, kurio veikloje dalyvautų atitinkami generaliniai direktoratai, valstybės narės, EESRK ir Regionų komitetas,
- kiekvienoje valstybėje narėje sukurti vieno langelio principu pagrįstus pažangiesiems miestams skirtus prieigos prie techninių ir finansinių išteklių centrus ir juos struktūriškai susieti su Europos pažangiųjų miestų politika ir išteklius administruojančiu kompetencijos centru. Šie centrai turėtų būti prieinami vietos lygmens viešojo ir privataus sektorių suinteresuotiesiems subjektams siekiant skatinti patariamųjų grupių, kurias sudarys pilietinės visuomenės organizacijos ir socialiniai partneriai, propagavimo veiklą nacionaliniu ir konkrečių miestų lygmeniu,
- šiuo metu kuriamame ESIF Europos investavimo konsultacijų centre įsteigti pažangiųjų miestų skyrių,
- pilietinei visuomenei ir EESRK suteikti galimybę dalyvauti Europos inovacijų partnerystėje „Pažangieji miestai ir bendruomenės“.

1.10. EESRK mano, kad remiantis šiomis naujomis priemonėmis reikia skatinti Europos projektų platformą, kuri atitiktų ESIF keliamas sąlygas, taigi sudarytų sąlygas valstybėms narėms kurti ir tarpusavyje susieti pažangiųjų miestų projektus ir remtų projektų finansavimą apjungiant turimus viešuosius išteklius, galimus privataus sektoriaus išteklius ir ESIF suteikiamas garantijų formas.

1.11. EESRK nuomone, būtina skatinti bendrąją pažangiųjų miestų rinką, be kita ko, sukuriant suderintą reguliavimo sistemą, kuri apimtų:

- Europos viešojo ir privataus sektorių partnerystės priemonių peržiūrą, kad priemonės taptų patrauklesnės įmonėms ir būtų išplėstas jų taikymas paslaugų sektoriui, kuris yra skaitmeninės ekonomikos pagrindas,
- inovacinių viešųjų pirkimų ir ikiprekybinių viešųjų pirkimų priemones,

— vienodus mechanizmus, kurie leistų miestų administracijoms skaidriai panaudoti ekonominius išteklius, kuriuos sudarys sutaupytos lėšos ir lėšos, gaunamos teikiant paslaugas naudojant pažangiuosiuose miestuose diegiamas platformas, ir kurie skatintų miestų administracijas juos perinvestuoti į kitus novatoriškus projektus.

1.12. EESRK nuomone, pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimas ir dalyvavimas bei konsultavimasis su socialiniais partneriais yra labai svarbūs aspektai ne tik nustatant strateginius planus ir projektus, susijusius su tvaraus ir integruoto pažangiųjų miestų vystymo modeliu, bet ir siekiant užtikrinti, kad šie planai sukurtų ekonominę ir socialinę naudą ir geresnes gyvenimo ir darbo sąlygas piliečiams.

2. Aplinkybės

2.1. Pasaulio mastu (pagal Tūkstantmečio vystymosi tikslą Nr. 11 Jungtinių Tautų Organizacija įgyvendina projektą *United Smart Cities* (Suvienyti pažangieji miestai), kurio tikslas – kad visi pasaulio miestai taptų tvarūs, įtraukūs, atsparūs nelaimėms ir saugūs) ir Europos ⁽¹⁾ mastu didėjanti urbanizacija vis labiau siejama su pažangiųjų miestų plėtra (Europos Sąjunga – regionų politika, „Ateities miestai“, 2011 m. spalio mėn.), nes dauguma piliečių (šiandieną miestuose gyvena 72 % ES gyventojų (359 mln. žmonių), o iki 2020 m. šis skaičius pasieks 80 % (Europos Komisijos duomenys)) ir gamybinės veiklos vykdytojų būtent tokiose erdvėse telks savo asmeninius, socialinius ir ekonominius interesus. Be to, Europai būdinga tai, kad yra labai daug mažesnių miestų centrų, o pramonės sektoriuje pirmenybė tradiciškai buvo teikiama verslo grandinėms ir tinklams, todėl perėjimas prie naujo modelio turi būti suplanuotas ir parengtas taip, kad tiktų didesnėms teritorijoms ir apskritims.

2.2. Aktyviai sudaromi dvišaliai partnerystės susitarimai tarp Europos pažangiųjų miestų ir kitų žemynų savivaldybių, kurios dar tik turi pereiti prie tvaraus modelio, patvirtina, kad šiems klausimams nacionaliniu ir vietos lygmeniu sprendimus priimančios viešojo sektoriaus subjektai skiria vis daugiau dėmesio. Tokių susitarimų tikslas – perkelti teigiamą patirtį ar pasinaudoti ir pasidalyti gerąja praktika. Pavyzdžiui, Kinijos Vyriausybė atrinko 12 miestų, kurie pasirašė bendradarbiavimo susitarimus dėl tvarios miestų plėtros su pažangiausiais laikomais ES miestais (http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/12_cities.pdf). Be to, įgyvendinama daug pažangiųjų miestų vystymo projektų ir iniciatyvų, kuriuos skatina Vyriausybės ir (arba) piliečiai (pavyzdžiui, Malagos chartija, 2011 m. vasario 7 d., <http://www.catmed.eu/pag/fr/11/la-charte-de-malaga>) arba Europos asociacijos, organizacijos ar tinklai, pavyzdžiui, *Eurocities* (<http://www.eurocities.eu>) ir Merų paktas (<http://www.covenantofmayors.eu>).

2.3. Strategija „Europa 2020“ skatina plėtoti pažangiuosius miestus visoje Europoje, visų pirma investuojant į IRT infrastruktūrą, žmogiškojo kapitalo stiprinimą ir į sprendimus, kurie atveria galimybes pasinaudoti naujų technologijų ir skaitmeninio teikiamomis galimybėmis ir padeda siekti šių tikslų: pagerinti piliečių ir įmonių gyvenimo ir darbo sąlygų kokybę ir tvarumą, padidinti paslaugų veiksmingumą ir prieinamumą, taip pat mažinti skurdą, nedarbą, socialinę atskirtį, žalą aplinkai ir užterštumą.

2.4. Vėliau Venecijos deklaracija dėl skaitmeninės Europos (<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/digital-venice-2014>) nacionalinės Vyriausybės pakartojo savo siekiamą tikslą – palengvinti savo valstybių perėjimą prie skaitmeninės ekonomikos, kuria, jų nuomone, gali būti grindžiamas naujas pramonės politikos modelis, pagal kurį informacinės ir ryšių technologijos yra svarbiausias bet kurios rūšies prekių gamybos ir paslaugų teikimo veiksnys, kaip ir galimybė naudotis finansinėmis priemonėmis ir energijos ištekliais.

2.5. Todėl valstybės narės mano, kad miestai yra „dinamiškesnės ir skaitmeninės Europos kūrimo laboratorijos“, kadangi jie gali skatinti šiuos pokyčius. Pažangieji miestai Europos Sąjungai – tai vieta, kur išbandomos ekonomikos augimą ir užimtumą galinčios paskatinti priemonės, nes miestuose galima derinti skaitmenines technologijas su novatoriška infrastruktūra ir naujomis paslaugomis.

⁽¹⁾ Europos Komisijos komunikatas „ES miestų darbotvarkė“, COM(2014) 490 final; nuomonė ECO/369; EESRK nuomonė dėl ES miestų darbotvarkės (OL C 291, 2015 9 4, p. 54).

2.6. Kuriant pažangiuosius miestus bus diegiamos technologinės inovacijos, kuriamas pažangus transportas, skatinamas energijos vartojimo efektyvumas, taip pat keisis piliečių, darbuotojų ir įmonių gyvenimas, pavyzdžiui, dėl nuotolinio darbo, e. demokratijos, didesnio skaidrumo ir suteiktų galimybių aktyviau dalyvauti priimant sprendimus.

2.7. EESRK 2014 m. lapkričio 10 d. surengtoje konferencijoje „Pažangieji miestai. Europos ekonomikos atgaivinimas diegiant pilietines inovacijas“ (<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-smart-cities-civic-innovation>) politikai, miestų vadovai ir pilietinės visuomenės atstovai diskutavo dėl galimybių pažangiesiems miestams tapti svarbiausia naujos Europos pramonės politikos varomąja jėga, aptarė, kokiais būdais pilietinės visuomenės atstovai gali dalyvauti kuriant strategijas ir kokių politikos priemonių imtis investicijoms į pažangiuosius miestus skatinti visoje ES.

2.8. EESRK nuomone, norint, kad pažangieji miestai taptų naujos Europos pramonės politikos vystymo varomąja jėga⁽²⁾, būtina dėmesį sutelkti į šiuos veiksmus:

2.8.1. nustatyti aiškesnį ir veiksmingesnį pažangiųjų miestų vystymosi modelį, kuris leistų įveikti dabartinę fragmentaciją, skatintų bendrą projektų viziją ir apimtų gerokai daugiau sričių, o ne tik IRT, judumą ir energijos vartojimo efektyvumą. Visų pirma reikėtų sutelkti dėmesį į vietos lygmeniu galimas įgyvendinti įvairių formų iniciatyvas, kuriomis siekiama skatinti BVP, augimą, darbo vietų kūrimą, našumą (kiekybiniai ekonominiai rodikliai) ir kartu geresnės žmonių gyvenimo kokybės ir psichinės ir fizinės gerovės (kokybiniai ekonominiai rodikliai);

2.8.2. skatinti investicijas į pažangiuosius miestus plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę, visų pirma pirmenybę teikiant įvairių Europos fondų lėšoms ir užtikrinant šių fondų sąveiką su ESIF veiksmams (Europos Komisijos pasiūlymas dėl reglamento, iš dalies keičiančio reglamentus 1291/2013 ir 1316/2013, COM(2015) 10 *final*), siekiant tokio Europos vystymosi modelio, kuris galėtų kurti ne tik socialinę ir aplinkosauginę investicijų grąžą, bet ir grąžą gamybos ir užimtumo požiūriu (Europos Komisija numato, kad iki 2018 m. bus sukurta 2,8 mln. naujų darbo vietų (EESRK konferencija „Start-Up Europe“, 2014 m. lapkričio 10 d.)), o bendriems privatiems investuotojams užtikrinti kapitalo susigrąžinimo perspektyvą;

2.8.3. stiprinti pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimą ir vaidmenį pažangiųjų miestų strategijų kūrimo, įgyvendinimo ir tolesnės jų stebėsenos procesuose, nes šie aspektai yra labai svarbūs siekiant pagerinti piliečių ir įmonių gyvenimo ir darbo sąlygas.

3. Integruotas pažangiųjų miestų vystymosi modelis skaitmeninėje ekonomikoje

3.1. Europos Parlamento tyrime⁽³⁾ nurodoma, kaip dabartinėmis strategijomis ar iniciatyvomis siekiama didinti miestų pažangumą vienoje ar kelete sričių, pavyzdžiui, valdymo, piliečių dalyvavimo, santykių su piliečiais, gyvenimo sąlygų, judumo, ekonomikos ar aplinkos. Tyrimas aiškiai parodo, kad pažangiojo miesto projektas yra įmanomas, net jei jis susijęs tik su vienu iš pirmiau išvardytų aspektų. Taip pat nurodomi trys pagrindiniai pažangiojo miesto matmenys: technologinis, žmogiškasis ir institucinis.

3.2. EESRK nuomone, naują tvaraus, našaus ir įtraukaus pažangiojo miesto modelį būtina plėtoti ne kaip informacinių technologijų, geresnės aplinkos apsaugos ar energijos vartojimo efektyvumo projektą, o jį įtraukti į naują Europos pramonės politiką, pagal kurią skaitmeninės ekonomikos pertvarkos rezultatas yra augimas, skatinantis užimtumą ir socialinę pažangą.

⁽²⁾ EESRK nuomonės „Europos pramonės atgimimas“ (OL C 311, 2014 9 12, p. 47), „Stipresnė Europos pramonės ekonomika augimui ir atsigavimui skatinti“ (OL C 327, 2013 11 12, p. 82), „Pramonės sugrąžinimas į ES vykdant reindustrializaciją“ (OL C 311, 2014 9 12, p. 15).

⁽³⁾ Vidaus politikos generalinis direktoratas. ES pažangiųjų miestų žemėlapis, 2014 m.: <http://www.smartcities.at/assets/Publikationen/Weitere-Publikationen-zum-Thema/mappingsmartcities.pdf>

3.3. Šiam modeliui sukurti būtina laikytis ne tik labiau kompleksinio požiūrio į pažangiųjų miestų projektus, bet taip pat:

- siekti mažesnės valstybių narių ir Komisijos strategijų fragmentacijos,
- labiau standartizuoti ir integruoti pažangiųjų miestų kūrimo veiksmų programas, mechanizmus ir Europos ir nacionalines finansines priemones,
- kurti finansinius mechanizmus, kurie turėtų svorto poveikį privataus sektoriaus ištekliams, visų pirma naudojant viešuosius išteklius rizikos mažinimui,
- vykdyti strateginę viešųjų pirkimų politiką, kurios tikslas būtų prekės ir paslaugos, galinčios pagerinti veiksmingumą, atitinkantį piliečių, valdžios sektoriaus ir įmonių poreikius, ir didesnis konkurencingumas, kuris pabrėžtų atskiros teritorijos ir (arba) tinklo ar veiklos sektoriaus išskirtinumą.

3.4. EESRK supranta, kad pažangaus vystymosi strategiją galima pritaikyti miestui, salai, vietai ar pramonės regionui, todėl siūlo Europos institucijoms ir nacionalinėms Vyriausybėms pažangiųjų miestų vystymosi modelį įtraukti į programas, kurios apimtų ir susietų šešis svarbiausius ramsčius (įgyvendindama J. C. Junckerio planą, Italijos ekonominio vystymosi ministerija pažangiojo miesto strategiją rengia vadovaudamasi modeliu, kuris buvo sukurtas pagal asociacijos *Amerigo* (*International Cultural Exchange Programs Alumni*) ir *Enam* (*European Network of American Alumni Associations*) pasiūlymą):

- **efektyvaus energijos vartojimo** ir atsinaujinančiųjų šaltinių integravimo **technologijos ir priemonės**, pavyzdžiui, **pažangi elektros energijos infrastruktūra (pažangūs tinklai)**, kurios sudarytų sąlygas ir padėtų įgyvendinti energijos taupymo planus integruojant energinį naudingumą gerinančius sprendimus ir priemones, suteiktų galimybes naudotis įvairiais tiekimo šaltiniais tiek privatiems, tiek viešiesiems subjektams, būtų susietos su prisijungimo infrastruktūra ir išplėstų galimybes naudotis laisvai prieinamu IP signalu,
- **technologijų ir jungimosi platformų** sklaida; šios platformos sudaro galimybes kurti naujas skaitmeninių paslaugų sistemas pasinaudojant informacinių ir ryšių technologijų ir telekomunikacijų infrastruktūra, kad būtų galima užtikrinti daugkartinį jungimąsi šiuo tikslu integruojant pažangiuosius tinklus, plėtoti „visko internetą“ (angl. *Internet of Everything*), susietą su jutikliais, įtaisais ir paslaugomis, naudoti viešuosius ir privačius atvirose duomenis ir miestų skaitmeninę darbotvarkę, užtikrinti aukštus sprendimų ir priemonių saugumo standartus ir piliečių, įmonių ir valdžios institucijų informacijos privatumo apsaugą,
- **naujų skaitmeninių paslaugų ekosistemų** plėtojimas siekiant pagerinti piliečių gyvenimo kokybę ir įmonių gamybos procesus, visų pirma teikiant pažangias paslaugas ir diegiant pažangius įrenginius, tarpusavyje susietus jungimosi platformomis ir pažangiaisiais tinklais. Šios skaitmeninių paslaugų ekosistemos, veikiančios daugelyje sektorių (pvz., judumo, e. sveikatos, skaitmeninio turizmo, pramonės 4.0), galėtų skatinti kurtis arba stiprinti Europos pažangiųjų miestų pramonę, visų pirma jei didieji technologijų sektoriaus subjektai skatintų sparčiau diegti mažesnių įmonių, įskaitant ir pradedančių verslą, sukurtus ir parengtus sprendimus,
- **infrastruktūros gerinimo ir miestų pertvarkymo** projektai, pavyzdžiui, iš dalies keičiant miestų rajonų paskirtį pritaikant ir pertvarkant viešuosius pastatus ir infrastruktūrą, kad jie būtų naudingi aplinkai ir visuomenei ir išaugtų ne tik finansinė turto vertė, bet ir jo panaudojimo vertė iš dalies dėl plačiai naudojamų veiksmingų ir susietų technologijų ir netiesiogiai dėl viešųjų pirkimų mechanizmų,
- piliečiams, įmonėms, viešajam sektoriui skirti mokymo ir **skaitmeninių įgūdžių** tobulinimo planai, kad kuo daugiau galutinių vartotojų galėtų pasinaudoti įdiegtomis naujovėmis,

— investicijų **ekonominio ir finansinio gyvybingumo** planai, kuriuose būtų aiškiai nustatyta paslaugų, infrastruktūros panaudojimo ir veiksmingumo didinimo veiklos nauda, pelno padalijimo tinklų operatoriams, investuotojams, pažangių sprendimų ir įrenginių kūrėjams, vartotojams sistema, **viešojo ir privataus sektorių finansavimo** priemonės, kurios užtikrina naujų veiklos modelių įgyvendinimą.

3.5. Šių veiksmų sambūvis gali maksimaliai padidinti projektų poveikį ekonomikos augimui ir užimtumui, gyvenimo kokybei, taip pat supaprastinti valdžios institucijų tarpusavio ryšius ir ryšius su jomis, padėti viešajam ir privačiam sektoriui taupyti energiją ir suteikti postūmį įmonių konkurencingumui ir žinioms.

3.6. Pagal šiuos principus sukurti pažangieji miestai bus siejami su kokybiškomis viešosiomis paslaugomis, aukštais žmonių ir įmonių gyvenimo kokybės ir darbo standartais, naujomis darbo galimybėmis, kurias užtikrins novatoriškesnė verslo ekosistema ir didesnis aplinkosauginis tvarumas. Šių rezultatų bus galima pasiekti mažesniais negrąžinamais viešaisiais ištekliais, pasitelkiant privataus sektoriaus lėšas, rengiant strateginius paslaugų, galinčių paskatinti naujus pajamų šaltus, planus ir toliau kuriant didelių pramonės įmonių grupių ir vidutinių įmonių tinklus.

3.7. EESRK mano, kad kuriant šį didelių galimybių scenarijų reikia spręsti ir tinklų, informacinių sistemų programinės įrangos ir įtaisų, kurie yra skaitmeninių paslaugų ekosistemos pagrindas, saugumo klausimą. Norint, kad miestai pereitų prie pažangaus vystymosi modelio, informacija, kuria grindžiamos paslaugos ir kuri savaime yra neskelbtina, turi būti renkama ir tvarkoma užtikrinant konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą.

3.8. Be to, būtina Europos lygiu skatinti valstybių narių diskusijas dėl saugos standartų, kurie turės būti taikomi paslaugoms ir įtaisams „visko internete“ siekiant užkirsti kelią atvejams, kai jie nustoja veikti, yra pažeisti ar netgi nukreipti ir padaro didelę žalą žmonėms, visuomenės sveikatai, privatumo apsaugai, ekonominei veiklai, ir, galiausiai, bendrai visų pažangiųjų miestų iniciatyvų idėjai.

4. Pažangieji miestai – Europos pramonės politikos platformos priemonė

4.1. Šešių pagrindinių ramsčių junginys leis pažangiesiems miestams tapti idealia priemone skatinti naujas investicijas, kurios užtikrins ne tik papildomą teigiamą socialinį poveikį, bet ir pelningumą, lemsiantį šių investicijų ekonominį ir finansinį tvarumą.

4.2. Europos investicijų į pažangiuosius miestus planas padidintų iniciatyvų poveikį, jei būtų užtikrinti šie trys veiksniai: sprendimų išplečiamumo politika, kuri savo ruožtu priklauso nuo atskirų komponentų standartizavimo lygio; bendrosios pažangiųjų miestų rinkos skatinimas siekiant išvengti veiksnių fragmentacijos, skirtingo jų įgyvendinimo atskirose šalyse ir nustatyti bendras priemones iškiliančioms problemoms spręsti; suderintas finansavimo metodas.

4.3. Šiuo metu sprendimų išplečiamumas, t. y. galimybė išplėsti ir pakartotinai panaudoti jau turimus sprendimus, yra visų pirma siejamas su eksperimentine mikroinfrastruktūra bei pažangiomis transporto sistemomis ir priklauso nuo pagrindinių technologijų tiekėjų dalyvavimo ir miestų bendradarbiavimo. Kitos bandomosios iniciatyvos, nors ir labai svarbios siūlomų sprendimų kokybės ar galimybių sutelkti eilinius piliečius ar vietas įmones požiūriu, yra labai specifinės, todėl galimybės jas atkartoti yra labai ribotos.

4.4. EESRK mano, kad sprendimų išplečiamumas Europos lygmeniu yra vienas iš svarbiausių elementų siekiant pritraukti deramą kiekį privataus sektoriaus investicijų į partnerystes, kuriose naudojamos ir viešojo sektoriaus investicijos, taigi ir užtikrinti, kad pažangiųjų miestų politika skatintų augimą, darbo vietų kūrimą, BVP augimą, našumą ir gyvenimo kokybę.

4.5. EESRK visų pirma mano, kad:

- kuriant pažangiųjų miestų projektus reikia suteikti miestams didelę autonomiją nustatyti sudedamuosius šešių pagrindinių ramsčių komponentus, kad sprendimai kuo geriau atitiktų vietos lygmens tikslus ir poreikius, tačiau kartu reikia numatyti galimybę pasirinktus sprendimus atkartoti ir išplėsti,
- siekiant sprendimus atkartoti ir išplėsti, turėtų būti nustatyti techniniai jau sukurtų sprendimų sąveikos, keitimosi jais ir taikymo standartai, kad būtų užtikrintas kuo didesnis lankstumas vietos lygmeniu ir kartu būtų skatinama kurti visuotinai naudingus, tačiau konkrečioms poreikiams pritaikomus sprendimus,
- galima padidinti pažangiųjų investicijų ekonominį ir finansinį tvarumą sudarant geresnes sąlygas didelėms įmonėms, MVĮ ir veiklą pradedančioms įmonėms, ypač jei pastarosios priklauso bendram su didžiosiomis įmonėmis tinklui, siūlyti pažangius sprendimus Europos veiksmų programoms,
- taip pat galima padidinti investuoto viešojo ir privataus kapitalo veiksmingumą ir naudą, visų pirma viešosiomis lėšomis skatinant finansuoti pagrindinius ar antrinės svarbos, tačiau galinčius mažai ar visiškai nepasiteisinti rinkos požiūriu projektų komponentus, o privačiomis lėšomis – naudingus ir didelės gražos komponentus,
- šio proceso veiksmingumą socialinio ir ekonominio poveikio požiūriu gali sustiprinti miestų bendradarbiavimo platformos, kurių tikslas – pakartoti ir panaudoti gerosios patirties pavyzdžius.

4.6. Visos šios priemonės galėtų padėti sukurti bendrąją pažangiųjų miestų rinką, kuri suteiktų galimybę ES tapti pirmąja pasauline platforma, išbandančia pirmiau aprašytą vystymosi modelį, kuris gali turėti didelį poveikį kalbant apie šiuos aspektus:

- didesnės investicijos, kuriomis plėtojant viešojo ir privataus sektorių partnerystę galėtų naudotis didelės, vidutinės ir mažosios įmonės,
- į strateginius projektus įtraukiama ir remiama verslą pradedančių įmonių, novatoriškų įmonių ir mokslo įstaigų, galinčių paskatinti svarbius technologinius, organizacinius, socialinius ir užimtumo pokyčius, sistema,
- tokiu būdu geriau suderinta politika Europos lygmeniu sustiprins gebėjimą sutelkti privačius finansinius išteklius ir tinkamai panaudoti viešąsias lėšas, kad jos atliktų svertą poveikį ir sumažintų riziką.

5. Investicijos ir ekonominis bei finansinis tvarumas

5.1. Nors nei Europos, nei valstybių narių lygmeniu nėra konkretaus pažangiesiems miestams skirto fondo, yra daug galimybių pasinaudoti specialioms programoms numatytu finansavimu (be kai kurių valstybių narių programų, kurios grindžiamos nacionalinėmis ir struktūrinių fondų (ERPF, ESF, EŽŪFKP) lėšomis, yra Europos fondų, kurių lėšomis galima finansuoti atskirus pažangiųjų miestų programų komponentus: programa „Horizontas 2020“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė, programos COSME, URBAN, LIFE). Atsižvelgiant į tai, kad pagal dabartinę reglamentavimo sistemą negalima sutelkti išteklių į vieną bendrą fondą, EESRK mano, kad svarbu pagerinti susijusių institucijų veiksmų koordinavimą, siekiant didesnės jų vykdomos politikos sinergijos, taip pat suderinti ir suvienodinti institucijų, miestų ir viešojo ir privataus sektorių suinteresuotųjų subjektų komunikacijos priemones.

5.2. Būtina sustiprinti vystymosi modelį ir nuosekliai įgyvendinti integruotas priemones, tačiau EESRK mano, kad šio tikslo nepavyks įgyvendinti iki galo dėl kompetencijų ir išteklių išskaidymo tiek Europos Komisijos (šeši generaliniai direktoratai, atsakingi už pažangiuosius miestus) lygmeniu, tiek valstybėse narėse, kuriose ne visada aiškiai nustatyti centrinės, regionų ir savivaldybių administracijos įgaliojimai ir atsakomybė.

5.3. Todėl EESRK rekomenduoja Komisijai įsteigti Europos pažangiųjų miestų politiką ir išteklius administruojantį kompetencijos centrą, kuriame dalyvautų susiję Komisijos generaliniai direktoratai, valstybės narės, Regionų komitetas ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir kuriam būtų pavesta:

- centralizuotai nustatyti politikos gaires siekiant sumažinti fragmentaciją ir biurokratizmą,
- užtikrinti ES, valstybių narių ir savivaldybių politikos ir administracinį koordinavimą siekiant įgyvendinti pažangiųjų miestų vystymosi modelį ir įgyvendinti susijusią politiką,
- teikti suderintą informaciją valdžios institucijoms, kurios planuoja įgyvendinti pažangiųjų priemonių programas, taip pat užtikrinti didesnę turimų finansinių išteklių skaidrumą ir aiškiai nurodyti, kaip jie pasiskirsto tarp biudžeto eilučių,
- plėtoti Europos viešųjų ir privačių įmonių partnerystę,
- skatinti socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimą,
- gerinti keitimąsi informacija apie geriausią praktiką,
- skatinti integruoto ir tvaraus pažangiųjų miestų vystymosi modelį nacionaliniu lygmeniu.

5.4. Europos pažangiųjų miestų kompetencijos centras turėtų savo veiksmus susieti su ESIF, o EESRK pakartoja ⁽⁴⁾, kad ESIF turėtų remti strateginius infrastruktūros projektus, turinčius didelę pridėtinę ekonominę ir socialinę vertę. Šie projektai padeda įgyvendinti ES politikos tikslus ⁽⁵⁾, kuriais siekiama užbaigti kurti bendrąją rinką transporto, telekomunikacijų, skaitmeninės infrastruktūros, energetikos srityse, taip pat su miesto ir kaimo plėtra, socialiniu vystymusi, aplinkosauga ir gamtos ištekliams susijusius tikslus.

5.5. Šie projektai, kurie labai svarbūs kuriant pažangiuosius miestus, gali sustiprinti Europos mokslo ir technologijų bazę ir atnešti naudos visuomenei, visų pirma geriau išnaudojant inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros strategijų ekonominį ir pramonės potencialą.

5.6. Atsižvelgiant į tai, kad Europos pažangiųjų miestų kompetencijos centrą galima susieti su ESIF, ir į tai, kad šis fondas suteikia galimybę kurti Europos projektų ir finansavimo platformas Europos, nacionaliniu ir sektorių lygmenimis, EESRK siūlo sukurti Europos pažangiųjų miestų projektų platformą, kuri skatintų laikytis vienodo požiūrio į projektų finansavimą apjungiant turimus viešuosius išteklius ir galimus privataus sektoriaus išteklius bei taikyti tinkamas viešojo sektoriaus rizikos mažinimo priemones. Tokia platforma turėtų padėti nustatyti, apjungti ir finansuoti keliose valstybėse narėse įgyvendinamus projektus, atitinkančius pažangaus miesto modelį, kurį EESRK siūlo Komisijai patvirtinti.

5.7. Tam, kad būtų pradėti kurti tokie projektai, EESRK rekomenduoja visose valstybėse narėse sukurti vieno langelio principu pagrįstus pažangiesiems miestams skirtus bendrus prieigos prie techninių ir finansinių išteklių centrus siekiant:

- išlaikyti aukščiausią veiksnių koordinavimo su Europos pažangiųjų miestų kompetencijos centru lygį, tokiu būdu užtikrinti informacijos apie politikos gaires sklaidą nacionaliniu lygmeniu,
- remtis vietos poreikiais rengiant reikalavimus ir projektus, kurie būtų įtraukti į pagrindinius ramsčius,
- geriau naudoti negražinamą ir (arba) lengvatinėmis sąlygomis suteiktą viešąją finansavimą iniciatyvoms, įgyvendinamoms pagal pagrindinių ramsčių programas,

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė „Europos skaitmeninė darbotvarkė“ (OL C 268, 2015 8 14, p. 27).

⁽⁵⁾ Europos Komisijos komunikatai „Bendroji telekomunikacijų rinka“ COM(2013) 634 *final*; „Europos energetikos sąjunga“ COM(2014) 520 *final*, COM(2015) 80 *final* ir COM(2015) 82 *final*; „Bendra transporto rinka“ COM(2014) 22 *final*.

- teikti paramą tinkamesnėms viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir viešųjų pirkimų priemonėms kurti siekiant skatinti greitą, veiksmingą ir naudingą sąveiką su verslo sektoriumi,
- nustatyti tinkamiausią finansinę sistemą, kuri leistų susieti viešuosius ir planuojamus skirti privačių investuotojų išteklius ir galbūt numatant suteikti papildomą ESIF garantiją.

5.8. Kuriamas naujas Europos investavimo konsultacijų centras (EIKC), kuris kartu su ESIF turėtų padėti valstybėms narėms priimti tinkamiausias priemones, kad jos galėtų sukurti projektų rezervą ir įgyvendinti visas projektų finansavimui būtinas priemones. Komitetas tikisi, kad šiame centre bus sukurtas specialus pažangiųjų miestų skyrius, kuris turės tinkamų profesinių įgūdžių ir kompetencijų užtikrinti, kad bus atsižvelgta į visus projektų aspektus.

6. Piliečių dalyvavimas, pilietinės visuomenės vaidmuo ir reglamentavimo sistemos peržiūra siekiant pagerinti politikos formavimą

6.1. EESRK pabrėžia, kad siekiant sukurti ir įgyvendinti kompleksinį pažangiųjų miestų vystymo modelį būtinos šios išankstinės sąlygos: ilgalaikė institucijų vizija, visapusiškas visų suinteresuotųjų subjektų, kuriems svarbūs vykstantys pokyčiai, grupių (piliečiai, pilietinės visuomenės asociacijos ir socialiniai partneriai) dalyvavimas procesuose ir veiksmingas ir novatoriškas pažangiųjų miestų vystymosi procesų valdymas.

6.2. Europos, nacionalinės ir vietos lygmens institucijos, dalyvaujančios strateginių pažangiųjų miestų vystymosi veiksmų planavimo procese, turės sukurti ilgalaikę strateginę vystymosi programų viziją. Kompleksinis vystymosi modelis padės suderinti visų suinteresuotųjų grupių poreikius, nes bus užtikrintas visapusiškas dalyvavimas ir iniciatyvų ekonominis ir finansinis tvarumas.

6.3. Miestai turės atlikti svarbų pažangaus „strateginio planuotojo ir prižiūrėtojo“ vaidmenį ir šiuo tikslu turės palaikyti produktyvų, struktūruotą ir nuolatinį dialogą su įvairiais verslo, finansų, pramonės ir socialinio sektoriaus suinteresuotaisiais subjektais ir asociacijomis, visų pirma siekiant sėkmingai ir laiku įgyvendinti numatytas iniciatyvas ir užtikrinti gebėjimą prisitaikyti prie permainų ir pokyčių.

6.4. Miestams pavyks tapti pažangiais tik tuo atveju, jei vyks nuolatinis dialogas su pilietine visuomene, kadangi toks dialogas gali užtikrinti visapusišką ir visavertį įvairių grupių, atstovaujančių kolektyviniams, privatiems ar bendriems interesams, dalyvavimą įvairiuose etapuose: nustatant poreikius, šiuos poreikius pakeičiant konkrečiais reikalavimais ir stebint priemonių, skirtų jiems patenkinti, veiksmingumą. Toks piliečių dalyvavimas turėtų būti skatinamas Europos, nacionaliniu ir vietos lygmenimis.

6.5. Šiuo tikslu EESRK rekomenduoja:

- suteikti galimybę Europos inovacijų partnerystėje „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (šią iniciatyvą 2013 m. spalio 14 d. pristatė Europos inovacijų partnerystės „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ aukšto lygio darbo grupė, <http://ec.europa.eu/eip/smartcities/>) dalyvauti pilietinės visuomenės subjektams, įskaitant EESRK, ir visiems subjektams, susijusiems su šešiais pagrindiniais pažangiųjų miestų modelio ramsčiais, kad jie prisijungtų prie jau dalyvaujančių veiklos vykdytojų, kuriančių sprendimus judumo, IRT ir aplinkosaugos srityse,
- kiekvieną valstybę narę skatinti organizuoti propagavimo veiklą įtraukiant pilietinės visuomenės atstovus į poreikių, reikalavimų ir strategijų nustatymo etapus, įsteigti patariamąsias grupes tiek pažangiesiems miestams skirtuose priegios prie techninių ir finansinių išteklių centruose, tiek atskiruose miestuose,
- supaprastinti ir suvienodinti reglamentavimo sistemą parengiant vieną bendrą Europos teisės aktą, pageidautina – direktyvos forma, siekiant:
 - peržiūrėti Europos viešojo ir privataus sektorių partnerystės priemones, kad jos taptų patrauklesnės įmonėms ir būtų išplėstas jų taikymas paslaugų sektoriui, kuris yra skaitmeninės ekonomikos pagrindas,

- patobulinti inovacinių viešųjų pirkimų ir ikiprekybinių viešųjų pirkimų priemonės,
- sukurti vienodus mechanizmus, kurie leistų miestų administracijoms skaidriai skirti dalį grynujų pinigų srautų, kurie bus gaunami teikiant naujas paslaugas naudojant pažangiuosiuose miestuose diegiamas platformas (pvz., pinigų srautai, gaunami komerciniais tikslais naudojant atviruosius viešuosius ir privačius duomenis, teikiant atviros prieigos paslaugas), ir skatintų miestų administracijas perinvestuoti lėšas, kurias jos sutaupys ir gaus panaudodamos infrastruktūrą ir teikdamos paslaugas, į pažangiuosius projektus siekiant juos sustiprinti ir išplėtoti.

Bruselis, 2015 m. liepos 1 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE
